

Rebbe Maharash

Torahs Shmuel

מצה זו - תרכ"ט

5629/1869

בס"ד. פסח, כ"ט. With the help of Heaven. Pesach, 29th	
This matzah that we eat—why do we eat it?	מצה זו שאנחנו אוכלים על שום מה
Because the dough of our ancestors did not have time to leaven,	על שום שלא הספיק בצקם של אבותינו להחמיץ
until the King of kings, the Holy One, blessed be He, revealed Himself to them and redeemed them,	עד שנגלה עליהם מלך מלכי המלכים הקב"ה וגאלם
as it is stated (Exodus 12:39): “And they baked... cakes of matzah from the dough that they brought out of Egypt, for it had not leavened, because they were driven out of Egypt and could not delay...”	שנאמר (שמות י"ב:ל"ט) ויאפו כו' אשר הוציאו ממצרים עגת מצות כי לא חמץ, כי גרשו ממצרים ולא יכלו להתמהמה כו'
It turns out that the primary reason for eating matzah is because the dough of our ancestors did not have time to leaven before the King of kings, the Holy One, blessed be He, revealed Himself and redeemed them.	נמצא שעקר ענין אכילת מצה היא על שם שלא הספיק בצקם של אבותינו להחמיץ עד שנגלה עליהם ממשיגת מלך מלכי המלכים הקב"ה וגאלם
Similarly, it is written in Parshas Re'eh (Deuteronomy 16:3): “For seven days you shall eat matzos, the bread of affliction, for in haste you went out from the land of Egypt.”	וכן כתוב בפרשת ראה (דברים ט"ז:ג'): שבעת ימים תאכל עליו מצות לחם עני, כי בחפזון יצאת מארץ מצרים
From which it is implied that the reason for eating matzah is because “in haste you left Egypt”—	שמשמע שענין אכילת מצה הוא לפי שבחפזון יצאת מארץ מצרים
and this is the idea that the dough did not have time to leaven.	וזהו ענין שלא הספיק בצקם של אבותינו להחמיץ
But all the commentaries ask: was not the command to eat matzah given prior to all this?	והקשו כל המפרשים: הלא הצווי על אכילת מצה היה קדם לזה
As it is written in Parshas Bo (Exodus 12:3–8): “On the tenth of this month... each man shall take a lamb... and they shall eat the meat on that night, roasted over fire, and matzah; with bitter herbs they shall eat it.”	כמו שכתוב בפרשת בא (שמות י"ב:ג'–ח'): בעשור לחודש הזה ויקחו להם איש שה כו' ואכלו את הבשר בלילה הזה צליאש ומצות על מרים יאכלהו
And it is written (Exodus 12:18): “On the first [day], on the fourteenth day of the month in the evening, you shall eat matzos.”	וכתוב (שמות י"ב:י"ח): בראשון בארבעה עשר יום לחודש בערב תאכלו מצות
It turns out that even before the King of kings, the Holy One, blessed be He, revealed Himself and redeemed them,	ונמצא שכדם שנגלה עליהם ממשיגת מלך מלכי המלכים הקב"ה וגאלם
they were already commanded to eat matzah—	נצטוו על אכילת מצה
and not just because the dough did not have time to leaven,	ולא משום שלא הספיק הבצק להחמיץ לבד

Rebbe Maharash

Torahs Shmuel

מצה זו - תרכ"ט

5629/1869

but rather like the rest of the mitzvos of the Torah, we were commanded to eat matzah as well.	אֲלֵא כְּשָׁאֵר מִצְוֹת הַתּוֹרָה נִצְטְוִינוּ גַם כֵּן לֵאכּוֹל מַצָּה כו'
And this difficulty was answered in <i>Likkutei Torah</i> , in the discourse beginning <i>Matzah Zo</i> , that there are two levels of matzah .	וְנִתְיָשָׁב תְּרוּץ קָשִׁיָּא זֶה בְּלִקּוּטֵי תוֹרָה בְּדִבּוּר הַמִּתְחִיל מַצָּה זֶה, שֵׁשֶׁשׁ שְׁתֵּי בְּחִינּוֹת בְּמַצָּה
The first is the matzah of the first night , about which it is said (Exodus 12:18), " <i>In the evening you shall eat matzos.</i> "	הָא' הִיא מִצַּת הַלַּיְלָה הָרִאשׁוֹנָה, שֶׁעָלֶיהָ נֶאֱמַר (שְׁמוֹת 'י"ב:ב') בְּעֶרְבַּ תֹּאכְלוּ מִצּוֹת
This is the commandment to eat the Korban Pesach with this matzah.	וְהִיא הַמִּצְוָה אֲשֶׁר נִצְטְוִי לֵאכּוֹל אֶת הַפֶּסַח עִם מַצָּה זֶה
But because the dough of our ancestors did not have time to leaven, therefore they also ate matzah during the rest of the days as well.	אֲבָל מִפְּנֵי שֶׁלֹא הִסְפִּיק בְּצֻקָם שֶׁל אֲבוֹתֵינוּ לְהַחְמִיץ, לְכֵן אָכְלוּ גַם בְּכָל שְׁאָר הַיָּמִים גַּם כֵּן מַצָּה
And in the discourse <i>Sheshet Yamim</i> it explains that these are two levels of matzah:	וּבְדִבּוּר הַמִּתְחִיל שֵׁשֶׁת יָמִים מִבֹּאֵר שָׁנָהוּ שְׁתֵּי בְּחִינּוֹת מַצָּה
The first is matzah from before midnight ,	הָא' – מַצָּה שֶׁקֹּדֶם חֲצוֹת
and the second matzah is from after midnight , for at midnight the King of kings revealed Himself to them.	וּמַצָּה הַב' הִיא מַצָּה שְׁלֹאֲחֶר חֲצוֹת, שֶׁבְּחֲצוֹת הַלַּיְלָה נִגְלָה עֲלֵיהֶם מֶלֶךְ מַלְכֵי הַמַּלְכִּים
Therefore, the dough of our ancestors did not have time to leaven.	לְכֵן לֹא הִסְפִּיק בְּצֻקָם שֶׁל אֲבוֹתֵינוּ לְהַחְמִיץ
The matzah that we eat before midnight corresponds to the matzah that our ancestors ate after midnight .	וְהַמַּצָּה שֶׁאֲנֵחֲנו אוֹכְלִים קֹדֶם חֲצוֹת – זֹאת עַל שֵׁם הַמַּצָּה שֶׁאָכְלוּ אֲבוֹתֵינוּ אַחֵר חֲצוֹת
And therefore we say: " This matzah that we eat before midnight is because the dough of our ancestors did not have time to leaven until the King of kings revealed Himself and redeemed them."	וְלֵכֵן אֲנֵחֲנו אוֹמְרִים מַצָּה זֶה שֶׁאֲנֵחֲנו אוֹכְלִים קֹדֶם חֲצוֹת – הִיא עַל שֵׁם שֶׁלֹא הִסְפִּיק בְּצֻקָם שֶׁל אֲבוֹתֵינוּ לְהַחְמִיץ עַד שֶׁנִּגְלָה עֲלֵיהֶם מֶלֶךְ מַלְכֵי הַמַּלְכִּים וְגָאֲלָם
Even though for them this occurred after midnight, we eat this matzah before midnight.	וְהַגַּם שֶׁאֲצָלָם הָיָה זֶה אַחֵר חֲצוֹת – אֲבָל אֲנֵחֲנו אוֹכְלִים מַצָּה זֶה קֹדֶם חֲצוֹת
It turns out that in this matzah that we eat before midnight, there are two mitzvos :	וְנִמְצָא שֶׁבְּמַצָּה זֶה שֶׁאֲנֵחֲנו אוֹכְלִים קֹדֶם חֲצוֹת – יֵשׁ בָּהּ שְׁתֵּי מִצְוֹת
One, that we were commanded to eat matzah , just as our ancestors were commanded to eat the Pesach roasted over fire with matzah and maror (Exodus 12:8).	הָאֶחָת – מֵה שֶׁנִּצְטְוִינוּ לֵאכּוֹל מַצָּה, כְּמוֹ שֶׁנִּצְטְוִי אֲבוֹתֵינוּ לֵאכּוֹל אֶת הַפֶּסַח צְלִי־אֵשׁ וּמִצּוֹת עַל מְרָרִים (שְׁמוֹת י"ב:ח')

Rebbe Maharash

Torahs Shmuel

מצה זו - תרכ"ט

5629/1869

Though maror is rabbinic, matzah is a Torah obligation , since the verse repeats (Exodus 12:18): "In the evening you shall eat matzos," as our Sages explain at the end of Tractate Pesachim (120a).	רק שהמרור הוא דרבנן, והמצה – דאורייתא, לפי שחזר וכתב (שמות י"ב:י"ח) בערב תאכלו מצות, (פדאמרי רבותינו בסוף מסכת פסחים (דף ק"כ ע"א).
And also, this very eating of matzah is because the dough of our ancestors did not have time to leaven.	וגם – אכילת מצה זו גופה – אנהנו אוכלים אותה על 'שם' שלא הספיק בצקם של אבותינו להחמיץ כו
And this is according to what is explained in <i>Likkutei Torah</i> , in the discourses <i>Matzah Zo</i> and <i>Sheshet Yamim</i> .	וזהו לפי מה שנתבאר בלקוטי תורה, בדבורי המתחיל מצה זו וששת ימים
However, the straightforward explanation is that the main idea of eating matzah is as we say in the Haggadah:	אכל התרוץ הפשוט הוא, דעיקר ענין אכילת מצה, הוא כמו שאומרים בהגדה
" <i>This matzah that we eat—why? Because the dough of our ancestors did not have time to rise</i> ", as it is written: " <i>For they were driven out of Egypt</i> " (Exodus 12:39).	מצה זו שאנהנו אוכלים – על שום מה? על שום שלא הספיק בצקם של אבותינו להחמיץ, וכמו שכתוב: כי (גרשו ממצרים) (שמות י"ב:ל"ט
And that which is written " <i>In the evening you shall eat matzos</i> " (Exodus 12:18), this is in the manner of what is said (Isaiah 46:10): " <i>Declaring the end from the beginning.</i> "	ומה שכתוב: בערב תאכלו מצות (שמות י"ב:י"ח), זהו על דרך מה שנתאמר (ישעיה מ"ו:י'): מגיד מראשית אחרית
Since the Holy One, blessed be He, knew that the Exodus from Egypt would necessarily be in haste,	שלהיות כי הקב"ה ידע שענין יציאת מצרים בהקרח, שיהיה בתפוזן דוקא
and that there would be a revelation of the King of kings to redeem them,	ויהיה גילוי מלך מלכי המלכים לגאול אותם
therefore the dough of our ancestors would not have time to rise—	— לכן לא הספיק להחמיץ בצקם של אבותינו
so the commandment was already given on the tenth of the month that <i>in the evening they shall eat matzah</i> .	לכן היה הצווי בעשור לחדש שבערב יאכלו מצות
Thus, this command was in the manner of " <i>He declares from the beginning what will happen in the end.</i> "	והרי צווי זה הוא על דרך שהגיד להם מראשית מה שיהיה באחרית
And one can say further: that is why it was told to them beforehand—so that it would be a mitzvah.	ויש לומר עוד, שלכן נאמר להם קודם, כדי שתהיה מצוה
For they ate matzah because they were driven out of Egypt,	שהרי הם אכלו מצה ממשה שגרשו ממצרים
and because of the revelation of the King of kings, the Holy One, blessed be He,	וממשה שהיה גילוי ממשלת מלך מלכי המלכים, הקב"ה
the dough did not have time to rise.	לא הספיק להחמיץ
It turns out that there was no mitzvah in this at all—	— ונמצא שלא היתה בזה מצוה כלל

Rebbe Maharash

Torahs Shmuel

מצה זו - תרכ"ט

5629/1869

therefore they were commanded beforehand so that there would be a mitzvah in their eating.	לָזֶה נִצְטוּ מֵרֵאשִׁי כִּדִּי שֶׁתִּהְיֶה מִצְוָה בָּזֶה שְׂיֵאָכְלוּ
And the fact that they actually ate matzah because the dough didn't have time to rise	וְזֶה שֶׁבִּיאָמַת אָכְלוּ מִצָּה מִמָּוֶשֶׁה שֶׁלֹּא הִסְפִּיק
does not contradict the mitzvah,	אֵין זֶה מַנְגִּיד לַמִּצְוָה
because if the redemption had happened in a manner where they were not driven out of Egypt,	שֶׁאִם הָיָה אוֹפֵן הַגָּאֻלָּה בְּעֵנִין שֶׁלֹּא הָיוּ מְגֵרִשִׁים מִמִּצְרַיִם
they would still have eaten matzah because of the commandment.	הָיוּ גַם בֵּן אוֹכְלִים מִצָּה מִמְּשׁוּם הַצְוִי
Therefore, there is a mitzvah in this.	לָכֵן יֵשׁ בָּזֶה מִצְוָה
And even though G-d knew that the redemption would be in such a way that there would not be time for the dough to rise,	וְהִקְבִּ"ה אָף עַל פִּי שֶׁיָּדַע שֶׁהַגָּאֻלָּה תִּהְיֶה בְּאוֹפֵן כָּזֶה שֶׁלֹּא יִסְפִּיק לְהִתְמִיץ
nevertheless, He commanded them in this manner, as it says:	מִכָּל מְקוֹם צֻוֶּם בֵּן – עַל דֶּרֶךְ
" <i>Declaring the end from the beginning</i> ", and so that it would be a mitzvah, not just in commemoration of the event.	מִגִּיד מֵרֵאשִׁית אַחֲרִית, וּבְכִדִּי שֶׁתִּהְיֶה מִצְוָה וְלֹא רַק עַל "שֵׁם הַמְּאֻרָע כּו"
And behold, regarding that which it is written: " <i>For seven days you shall eat matzos, the bread of affliction, for in haste you left the land of Egypt</i> " (Deuteronomy 16:3),	וְהִנֵּה בְּעֵנִין מֵה שֶׁכָּתוּב: שֶׁבַע יָמִים תֹּאכַל עָלֶיךָ מִצּוֹת לֶחֶם עֲנִי, כִּי בְּחִפְזוֹן יָצֵאתָ מִצְרַיִם מִצְרַיִם (דְּבָרִים (ט"ז:ג')
it implies that the fact they left Egypt in haste was a positive quality,	מִשְׁמַע שֶׁמֶה שֶׁיָּצְאוּ מִמִּצְרַיִם בְּחִפְזוֹן – זֶהוּ מַעֲלָה
that the redemption happened quickly,	שֶׁהַגָּאֻלָּה הִיטָה בְּמַהֲרִית
and on account of that we eat matzah in remembrance that our ancestors left Egypt in haste.	וְעַל שֵׁם זֶה אוֹכְלִים מִצָּה לְזִכָּר שֶׁיָּצְאוּ אֲבוֹתֵינוּ מִמִּצְרַיִם בְּחִפְזוֹן
But the Shelah (Shnei Luchos HaBris) asks: Is it not written regarding the future redemption (Isaiah 52:12):	וְהִקְשָׁה הַשֵּׁל"ה: הֲלֹא לְעֵתִיד לְבוֹא כָּתוּב (יִשְׁעְיָה (נ"ב:ב"ב
" <i>For you shall not go out in haste, and you shall not go in flight, for the Lord will go before you</i> "?	כִּי לֹא בְּחִפְזוֹן תֵּצְאוּ, וּבְמִנוּסָה לֹא תִלְכוּ, כִּי הוֹלֵךְ לְפָנֵיכֶם ה'
This implies that there is an even greater quality in the fact that in the future, they will not leave in haste.	מִשְׁמַע שֶׁיֵּשׁ מַעֲלָה יִתִּירָה בָּזֶה שֶׁלְעֵתִיד לֹא יִלְכוּ בְּחִפְזוֹן
And we must also understand: What is the reason that in the future they will not leave in haste—because G-d will go before them?	וְצָרִיד לֵאמֹר: מֵהוּ הַטַּעַם שֶׁלְעֵתִיד לֹא יִלְכוּ בְּחִפְזוֹן – "מִפְּנֵי שֶׁהוֹלֵךְ לְפָנֵיהֶם ה'
After all, even at the Exodus from Egypt it is also written (Exodus 13:21): " <i>And Hashem went before them</i> ",	וְהִלָּךְ גַּם בִּיצִיאַת מִצְרַיִם נֶאֱמַר (שְׁמוֹת י"ג:כ"א): וְה' הוֹלֵךְ לְפָנֵיהֶם
and nevertheless, they left in haste.	וּמִכָּל מְקוֹם יָצְאוּ בְּחִפְזוֹן

Rebbe Maharash

Torahs Shmuel

מצה זו - תרכ"ט

5629/1869

Behold, concerning the matter of "haste" (<i>chippazon</i>), there are three opinions :	הנה בענין החפזון – יש שם שלוש דעות
The first: that it was the " <i>haste of Egypt</i> ."	הראשונה – שהיה חפזון דמצרים
As our Sages said in Berachos 9a:	(כמו שאמרו רבותינו (ברכות ד' ט' ע"א
Rabbi Eliezer ben Azariah held: "What is <i>chippazon</i> ? It is the <i>haste of Egypt</i> ."	רבי אליעזר בן עזריה סבר: מאי חפזון? חפזון דמצרים
And Rabbi Akiva held: "What is <i>chippazon</i> ? It is the <i>haste of Israel</i> ."	ורבי עקיבא סבר: מאי חפזון? חפזון דישקראל
And in the <i>Mechilta</i> (also brought in <i>Yalkut Shimoni</i>) it says:	ובמכילתא – והוא מובא גם בילקוט – נאמר
The <i>chippazon</i> was the <i>haste of the Shechinah</i> (<i>Divine Presence</i>).	שהחפזון היה חפזון דשכינה
And even though this is only a "hint" and not a definitive proof, as it says " <i>there is no proof, only a hint</i> ",	ואף על פי שזה אינו אלא זכר לדבר ולא ראיה גמורה
nevertheless, it would seem that this is in fact a full proof ,	הרי לכאורה זה היא ראיה גמורה
as it is stated (Shir HaShirim 2:8): " <i>The voice of my beloved! Behold, it comes, leaping over the mountains...</i> "	שנאמר (שיר השירים ב' ח'): קול דודי הנה זה בא, מדלג על ההרים כו'
and the leaping is the concept of <i>chippazon</i> (haste).	והדילוג – הוא ענין החפזון
And we must explain: how could they say that it is only a hint (<i>zekher</i>) and not a proof (<i>re'ayah</i>)? For it would seem that this is actually a full and clear proof.	וצריך לומר: מה שאמרו שאינו רק זכר לדבר – הלא לכאורה הוא ראיה גמורה
And behold, regarding the verse " <i>For seven days you shall eat matzos, the bread of affliction, for in haste you left the land of Egypt</i> " (Deuteronomy 16:3),	והנה בענין מה שכתוב: שבעת ימים תאכל עליו מצות לחם עני, כי בחפזון יצאת מארץ מצרים (דברים ט"ז ג')
it implies that the fact our ancestors left Egypt in <i>haste</i> is a positive quality —that the redemption happened swiftly.	משמע שמה שיצאו ממצרים בחפזון – זהו מעלה, שהגאולה הייתה במהירות
And for this reason, we eat matzah—to commemorate that our ancestors left Egypt in <i>haste</i> .	ועל שם זה אוכלים מצה – לזכר שיצאו אבותינו ממצרים בחפזון
But the Shelah (Shnei Luchos HaBris) asked: Is it not written regarding the future redemption (Isaiah 52:12):	והקשה בשל"ה: הלא לעתיד לבוא כתוב (ישעיה נ"ב ב' ב')
" <i>For you shall not go out in haste, and you shall not go in flight, for Hashem will go before you</i> "?	כי לא בחפזון תצאו, ובמנוסה לא תלכו, כי ה' הלך לפניכם
This implies that not going in haste is a <i>greater quality</i> in the future redemption.	משמע שיש מעלה יתירה בזה שלעתיד לא ילכו בחפזון

Rebbe Maharash

Torahs Shmuel

מצה זו - תרכ"ט

5629/1869

And we must also explain: what is the reason that they will not go in haste in the future—because Hashem goes before them?	וְצָרִיד לומר גם כן: מהו הטעם שְלֹעֲתִיד לֹא יֵלְכוּ בְחִפְזוֹן – מִפְּנֵי שֶׁה' הֵלֵךְ לִפְנֵיהֶם
Was it not also said by the Exodus from Egypt (Exodus 13:21): “ <i>And Hashem went before them</i> ”? And nevertheless, they left in haste.	וְהֲלֹא בִּיצִיאַת מִצְרַיִם גַּם כֵּן נֶאֱמַר (שְׁמוֹת י"ג:כ"א): וַה' הֵלֵךְ לִפְנֵיהֶם, וּמָכַל מְקוֹם יֵצֵאוּ בְחִפְזוֹן
Behold, regarding the concept of <i>haste</i> (<i>chippazon</i>), there are three views :	וְהִנֵּה בְעֵינֵינוּ הַחִפְזוֹן יֵשׁ שָׁם שְׁלוֹשׁ דְּעוֹת
First: it was the <i>haste of Egypt</i> —as our Sages said in Berachos 9a:	הָרֵאשׁוֹנָה – שֶׁהִיא חִפְזוֹן דְּמִצְרַיִם, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ (בְּרַחוֹת ד' ט' ע"א
Rabbi Eliezer ben Azariah says: What is <i>chippazon</i> ? The haste of Egypt.	רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן עֲזַרְיָה סָבַר: מַאי חִפְזוֹן? חִפְזוֹן דְּמִצְרַיִם.
Rabbi Akiva says: What is <i>chippazon</i> ? The haste of Israel.	וְרַבִּי עֲקִיבָא סָבַר: מַאי חִפְזוֹן? חִפְזוֹן דְּיִשְׂרָאֵל
And in the Mechilta , brought also in Yalkut Shimoni , it says: the haste was the <i>haste of the Shechinah</i> .	וּבִמְכִילְתָּא – וְהוּא מוֹכָא גַם בִּילְקוּט – נֶאֱמַר: הַחִפְזוֹן הָיָה חִפְזוֹן דְּשִׁכִּינָה
And even though they said this is only a <i>hint</i> , not a proof,	וְאַף עַל פִּי שֶׁאָמְרוּ שְׂאִין רְאִיָּה לְדָבָר אֲלֵא וְכָר לְדָבָר
it would seem that this is actually a full proof ,	הֲרֵי לְכַאֲרָה – הִיא רְאִיָּה גְמוּרָה
“ <i>The voice of my beloved! Behold, it comes, leaping over the mountains...</i> ” (Song of Songs 2:8), and this “leaping” is the concept of haste.	קוֹל דּוֹדִי הִנֵּה-זֹה בָּא, מְדַלֵּג עַל הַהָרִים כּו' (שִׁיר הַשִּׁירִים ב':ח'), וְהִדְּיוּג – הוּא עֲנֵנוּ חִפְזוֹן
So how can they say it is only a hint, when it appears to be a clear proof of the redemption from Egypt.	וְצָרִיד לומר: מַה שֶׁאָמְרוּ שְׂאִינוּ רַק וְכָר לְדָבָר – הֲלֹא לְכַאֲרָה הוּא רְאִיָּה גְמוּרָה שֶׁיֵּצֵאוּ מִמִּצְרַיִם
From that point forward, however, “ <i>you shall not go out in haste</i> ” (Isaiah 52:12).	מִכָּאן וְאִילָף: כִּי לֹא בְחִפְזוֹן תֵּצֵאוּ
And in Midrash Tehillim on the verse “ <i>For with You is the source of life; in Your light we see light</i> ” (Psalms 36:10), it brings a parable:	וּבִמְדַרְשׁ תְּהִלִּים עַל הַפְּסוּק (תְּהִלִּים ל"ו:י'): כִּי עֲמֹד מְקוֹר חַיִּים, בְּאוֹרָה נְרָאָה-אוֹר, הִבִּיא מָשָׁל
One who was walking at night in the dark lit a lamp to illuminate the darkness—but it went out. He lit a second—it went out. He lit a third—it went out.	מָשָׁל לְאֶחָד שֶׁהָיָה הוֹלֵךְ בַּלַּיְלָה בְּאֶפְלָה, הִדְּלִיק אֶת הַנֵּר לְהַאִיר אֶת הַחֹשֶׁךְ – וְכָבָה. הִדְּלִיק נֵר שֵׁנִי – וְכָבָה. הִדְּלִיק שְׁלִישִׁי – וְכָבָה
He said: Until when will I trouble myself lighting candles? I will wait for the morning light.	אָמַר: עַד מָתִי אֲנִי מְתַנַּעֵץ? אֲמַתִּין עַד אוֹר הַבֹּקֶר
For the daylight does not go out.	לְשׂאוֹר הַיּוֹם אֵינוֹ כָּבָה

Rebbe Maharash

Torahs Shmuel

מצה זו - תרכ"ט

5629/1869

So too, said Knesses Yisrael before Hashem: In the exile of Egypt, Moshe and Aharon stood and redeemed them—but it faded, for they were exiled to Bavel.	כך אמרה כנסת ישראל לפני הקב"ה: בגלות מצרים. עמדו משה ואהרן וגאולים – וכבה, כי גלו לבבל.
Then Chananyah, Mishael, and Azaryah stood and redeemed them—and it too faded, for they were exiled to Greece.	עמדו חנניה מישאל ועזריה וגאולים – וכבה, שגלו לינון.
Then the Chashmona'im and their sons stood and redeemed them—and it too faded, for they were exiled again.	עמדו חשמונאי ובניו וגאולים – וכבה, שגלו עוד.
She said: Until when shall I exert myself to be redeemed by flesh and blood? I will wait for the morning light.	אמרה: עד מתי אני מתיגעעת להגאל על ידי בשר ודם? אמתין עד אור הבקר.
And this is the meaning of <i>"in Your light we shall see light"</i> —that the final redemption will be by Hashem, and it will be a complete redemption.	וזהו: באורך נראה אור – שהגאולה תהיה על ידי הקב"ה, ותהיה גאולה שלמה.
And this is what Moshe said to Hashem (Exodus 3:11): <i>"Who am I?"</i> And our Sages said in Shemos Rabbah 3:11:	וזהו מה שאמר משה לה' (שמות ג': י"א): מי אנכי? (ואמרו רבותינו) (שמות רבה פ"ג
Moshe said to Hashem: Did You not tell Yaakov (Genesis 46:4): <i>"I shall go down with you to Egypt, and I shall surely bring you up"</i> ?	אמר משה לה': והלא כך אמרת לי'עקב (בראשית מ"ו: ד'): אנכי ארד עמך מצרימה, ואנכי אעלה גם עלה?
And now You say: <i>"Go, and I shall send you to Pharaoh"</i> ?	ועכשיו אתה אומר: לך ואשלחך אל פרעה.
So the meaning of the verse <i>"Who am I"</i> is: Am I truly the <i>"I"</i> You told Yaakov would bring them up?	ונמצא שפירוש הפסוק מי אנכי – הכי אני הוא האנכי? שאמרתי לי'עקב: אנכי אעלה גם עלה?
That is, Moshe wanted the redemption to be through Hashem—not through flesh and blood—so that it would be an eternal redemption , like the future redemption, which will have no reversals.	והינו: כי משה רצה שתהיה הגאולה על ידי הקב"ה ולא על ידי בשר ודם, כדי שתהיה גאולה נצחית – כמו 'הגאולה דלעתיד שלא יהיו שינויים בו.
And to understand the matter of the redemption that is compared to a candle, it will be understood preceded by the matter of what it did not suffice the dough of our ancestors to leaven until was revealed upon them the King of kings, the Holy One, blessed be He, and redeemed them, pei"*	ולהבין ענין הגאולה שנמשלה לגר יובן בהקדמם הענין מה שלא הספיק בצקם של אבותינו להתמיץ עד שנגלה עליהם ממשלת מלך מלכי המלכים הקב"ה *וגאלם, פ"י
The King of kings, for behold it is found in Pirkei D'Rabbi Eliezer that before the world was created, there was He and His name alone,	ממשלת מלך מלכי המלכים, כי הנה איתא בפרק"ר עד, שלא נברא העולם הנה הוא ושמו בלבד.
and so is the wording of what we say: You are He before the world was created, and You are He from when it was created,	וכך הוא הנוסח מה שאנחנו אומרים אתה הוא עד שלא נברא העולם ואתה הוא משנברא.

Rebbe Maharash

Torahs Shmuel

מצה זו - תרכ"ט

5629/1869

and it is written also: Let them praise the name of Hashem, for He commanded and they were created,	וְכָתוּב גַּם כֵּן יִהְיוּ אֶת שֵׁם הו"י כִּי הוּא צִוָּה וַנִּבְרָאוּ
which at first glance is not understood the language "was created" and the language "they were created," for it should have said "You created," as it is written: In the beginning, Elokim created,	שֶׁלִּכְאוּרָה אֵינוֹ מוֹכֵן לְשׁוֹן נִבְרָא וְלְשׁוֹן וַנִּבְרָאוּ דִּהְיָה לִי לְמִימַר בְּרֵאת כִּמוֹ שֶׁכָּתוּב בְּרֵאשִׁית בָּרָא אֱלֹקִים
But the matter is that the bringing-into-being of all the worlds is from the aspect of His name, may He be blessed,	אֲבָל הָעֲנָן הוּא שֶׁהִתְהוּוּת כָּל הָעוֹלָמוֹת הוּא מִבְּחִינַת שְׁמוֹ יִתְבָּרַךְ
and name and light are one aspect, that the meaning of "my light" is a mere radiance that does not touch His essence at all,	וְשֵׁם וְאוֹר הוּא בְּחִינָה אַחַת, שֶׁפִּירוּשׁ אוֹרִי הוּא הָאֶרֶה בְּעֶלְמָא שְׁאֵינוֹ נֹגֵעַ לְעֶצְמוֹתוֹ כָּלֵל
like the analogy of the light of the sun or the light of the candle that does not touch the sun or the candle at all, whether the light shines or not,	כְּמִשְׁלַל אוֹר הַשֶּׁמֶשׁ אוֹ אוֹר הַנֵּר שְׁאֵינוֹ נֹגֵעַ לַשֶּׁמֶשׁ אוֹ לַנֵּר כָּלֵל אִם מֵאִיר הָאוֹר אִם לֹא
and similarly, when there is some barrier that blocks the sun so that it should not shine its light beyond the barrier, there is no change in the sun or in the candle.	וְעַד דְּמִי בְּשִׁישׁ אֵיזָה מְסָךְ הַמְּסָתִיר עַל הַשֶּׁמֶשׁ לְבִלְתִּי יֵאִיר אוֹרָה אַחֵר הַמְּסָךְ לֹא יֵשׁ שׁוּם שְׁנוִי בַּשֶּׁמֶשׁ אוֹ בְּנֵר
And so, when there is not something that conceals, and the sun or the candle shine well, there is no addition or deficiency in the sun at all,	וְכֵן בְּשִׁלָּא יֵשׁ דְּבַר הַמְּסָתִיר וְהַשֶּׁמֶשׁ אוֹ הַנֵּר מֵאִירִים בְּטוֹב לֹא יֵשׁ שׁוּם תּוֹסֵף אוֹ גִּרְעוֹן בַּשֶּׁמֶשׁ כָּלֵל
and like if one increases the windows of the house through which the light comes into the house more than if one diminishes the windows of the house,	וְכִמוֹ אִם יִרְבֶּה חֲלוּנֵי הַבַּיִת שֶׁבָּא יְבוֹא הָאוֹר אֶל הַבַּיִת בְּיֹתֵר מִכְּמוֹ אֲשֶׁר יִמְעָטוּ חֲלוּנֵי הַבַּיִת
all of this does not cause any change in the sun at all,	שֶׁכָּל זֶה אֵינוֹ פּוֹעֵל שׁוּם שְׁנוִי בַּשֶּׁמֶשׁ כָּלֵל
and this is because the light is a mere radiance that does not touch the sun at all.	וְהַהֲנוֹ מִפְּנֵי שֶׁהָאוֹר הוּא הָאֶרֶה בְּעֶלְמָא שְׁאֵינוֹ נֹגֵעַ לַשֶּׁמֶשׁ כָּלֵל
And in a similar manner is understood above the matter of light that from the level of this light is the general order of Hishtalshelus,	וְעַל דֶּרֶךְ זֶה יוֹבֵן לְמַעַלָּה עֲנָן אוֹר שֶׁמִּבְּחִינַת אוֹר הַזֶּה הוּא כָּלִיּוֹת הַהִשְׁתַּלְשְׁלוֹת
behold this light does not occupy space at all and does not touch His essence,	הִנֵּה אוֹר זֶה אֵינוֹ תּוֹפֵס מְקוֹם כָּלֵל וְאֵינוֹ נֹגֵעַ אֶל עֶצְמוֹתוֹ
and the level of this light is one level with name,	וּבְחִינַת אוֹר זֶה הוּא בְּחִינָה אַחַת עִם שֵׁם
for example like the name of a person does not touch the person at all,	עַד מִשְׁלַל שֶׁכְּמוֹ שְׁמוֹ שֶׁל הָאָדָם אֵינוֹ נֹגֵעַ אֶל הָאָדָם כָּלֵל
for in regard to himself, he has no need for the name at all,	שֶׁלְעֶצְמוֹ אֵינוֹ צָרִיךְ לְשֵׁם כָּלֵל

Rebbe Maharash

Torahs Shmuel

מצה זו - תרכ"ט

5629/1869

only another calls him by his name, but for himself, he does not need the name at all.	אֵלָא זולתו יקראנו בשמו, אֲבָל לְעַצְמוֹ א"צ לִשְׁם כָּלֵל
And even though the name has some connection to the essence,	וְהִגֵּם כִּי הַשֵּׁם יֵשׁ לוֹ קֶצֶת שְׂיִיכוּת לְעֶצֶם
as it is written: "And the man called names to all the animals and to all the living creatures" etc.,	וַיִּכְמ"ש וַיִּקְרָא הָאָדָם שְׁמוֹת לְכָל הַבְּהֵמָה וּלְכָל הַחַיָּה כו',
and it is written: "And whatever the man called it—that was its name,"	וַיִּכְתוּב וְכָל אֲשֶׁר יִקְרָא לוֹ הָאָדָם הוּא שְׁמוֹ
and our sages of blessed memory said: "It is its name that Adam HaRishon called it."	וְאָמְרוּ רַז"ל: הוּא שְׁמוֹ שֶׁקָּרָא לוֹ אָדָם הָרִאשׁוֹן
And if it should be said that the name is only a convention, if so, what was the wisdom of Adam HaRishon in that he gave names to all the animals and all the living creatures etc.?	וְאִם נֹאמַר שֶׁהַשֵּׁם הוּא רַק הַסֵּכֶם – א"כ מַה הֵיטָה חֲכָמָתוֹ שֶׁל אָדָם הָרִאשׁוֹן בְּמַה שֶׁקָּרָא שְׁמוֹת לְכָל הַבְּהֵמָה וּלְכָל הַחַיָּה כו'?
And behold, our sages of blessed memory said on this in Midrash Rabbah Bereishis, chapter 17, daf 4a:	וְהִלֵּא אֲמָרוּ רַז"ל עַל זֶה בְּמִדְרַךְ"ש רַבָּה בְּרֵאשִׁית פָּר"ק י"ז דף ד' ע"א
He (the Holy One, blessed be He) said to them (to the ministering angels): "His wisdom is greater than yours."	אָמַר (הַקָּב"ה) לָהֶם (לְמַלְאכֵי הַשָּׁרֵת): חֲכָמָתוֹ מְרֻבָּה מִשְׁלָכֶם
He brought before them the animal and the living creature and the bird, He said to them: "This—what is its name?" and they did not know.	הֵבִיא לִפְנֵיהֶם אֶת הַבְּהֵמָה וְאֶת הַחַיָּה וְאֶת הָעוֹף, אָמַר לָהֶם: זֶה מַה שְׁמוֹ? וְלֹא הָיוּ יוֹדְעִים
He brought them before the man and said: "This—what is its name?" He said: "This is an ox, this is a donkey, this is a camel..." etc.,	הֵעֲבִירוֹ לִפְנֵי הָאָדָם, וְאָמַר: זֶה מַה שְׁמוֹ? אָמַר: זֶה יֹשׁוֹר, זֶה חֲמֹר, זֶה גָּמֶל כו'
until he said: "And I—what is my name?" He said: "It is fitting for You to be called 'Hashem,' for You are master over all Your creations."	עַד שֶׁאָמַר: וְאֲנִי – מַה שְׁמִי? אָמַר: לָךְ נֶאֱדָה לְקִרְיָת הוּי', שְׂאֵתָה אֲדוֹן לְכָל בְּרִיּוֹתֶיךָ
This is what is written: "I am Hashem, that is My name"—it is My name that Adam HaRishon called Me.	הִדְרָה אֲנִי ה' הוּא שְׁמִי, הוּא שְׁמִי שֶׁקָּרָא לִי אָדָם הָרִאשׁוֹן
And it may be explained according to what is stated in the Zohar, Tikkun 49, 88b: "To all of them, He called by name"—this is as it is written: "And the man called names etc."	וַיֵּשׁ לֹמַר עַל דָּרָךְ מַה שֶׁכְּתוּב בְּתִיקוּנֵי זֶהר תִּיקוּן מ"ט דף פ"ח ע"ב לְכוּלָם בְּשֵׁם יִקְרָא הִדָּא הוּא דְאֶתְמַר בֵּיה: – וַיִּקְרָא הָאָדָם שְׁמוֹת וְגו'
That is what is said regarding him: "Like the glory of a man to dwell in a house" (the intention is on the Supernal Man upon the throne),	דָּא הֵהוּא דְאֶתְמַר בֵּיה כְּתִפְאָרֶת אָדָם לְשִׁכְתָּ בֵּית (פְּנוּנָתוֹ), (עַל הָאָדָם הָעֲלִיוֹן שֶׁעַל הַכִּסֵּא

Rebbe Maharash

Torahs Shmuel

מצה זו - תרכ"ט

5629/1869

who calls names to all the holy beasts, to all the Seraphim and Ophanim, and the heavenly hosts,	דקארי שמהן לכל חיות הקדש לכל שרפין ואופנין, וצבאא דלעילא
to each one He calls by a known name and a known level to be known for each one from the place that it was taken etc. End of quote.	לכל חד קארי ליה בשם ידיעא ובדרגא ידיעא לאשתמודע לכל חד מאתר דאשתגיל כו' עכ"ל
And based on this, it may be said that this was the wisdom of Adam HaRishon: that he knew that the physical ox below—from which level it was taken,	ועל פי זה יש לומר שנה היתה חכמתו של אדם הראשון שידע שהשור הגשמי שלמטה מאיזה בחינה נלקח
that is to say, that it was taken from the level which the Supernal Man called "face of ox,"	דהיינו שנלקח מהבחינה שקרא לו האדם העליון פני שור
therefore he said that this physical ox—its name is ox, like the name of its source that it was taken from.	על כן אמר שנה השור הגשמי שמו שור בשם מקורו שנלקח משם
And so too in this manner—donkey, horse, and camel.	וכן על דרך זה חמור וסוס וגמל
And the reason that he knew this is because, being a man, he had knowledge and comprehension in the levels of the names that—so to speak—the Supernal Man above had called.	והטעם שידע זה כי להיותו אדם – היתה לו ידיעה והשגה בבחינת השמות שקרא בביכול האדם העליון למעלה
But not so the angels—they only have comprehension in the level of Malchus, and not in the level of Ze'er Anpin,	משאין כן המלאכים – אין להם השגה רק בבחינת מלכות, ולא בבחינת ז"א
as is explained on this in the discourse <i>Roni VeSimchi</i> (the second one), in the explanation of <i>U'Tzidkasecha Yeranenu</i> .	כמו שכתוב מזה בד"ה רני ושמחי השני בפירוש וצדקתך ירננו
And these are the words of the Shelah , daf 14a:	וזה לשון השל"ה דף י"ד ע"א
And this was the wisdom of Adam HaRishon, who called names to every thing, so that it would be recognizable through the name,	וזה היתה חכמת אדם הראשון אשר קרא שמות לכל דבר כדי שיוכר על ידי השם
until it was said that his stature in this was greater than that of the ministering angels,	עד שנאמר שהיתה מעלתו בזה גדולה ממלאכי השרת
for with the divine inspiration upon him, he built letters and words that were aligned with the inner speech,	כי ברוח הקדש שעליו – בנה אותיות ומלים מיוחדות עם הדבור הפנימי
in order that those names would indicate the root of the matter.	בשביל שהשמות ההם יורו על שרש הדבר
And as though it were said that through the knowledge of the lower worlds he knew the secret of the upper chariot,	וכאלו נאמר שבידיעת התחתונים – ידע סוד המרכבה העליונה
for every created thing below has a root above,	כי כל נברא למטה – יש לו שרש למעלה
for if not, how would the parts of this world be connected if the elements did not have a root above?	שאולי כן – איך מתקשרין חלקי העולם הזה אם אין ליסודות שרש למעלה

Rebbe Maharash

Torahs Shmuel

מצה זו - תרכ"ט

5629/1869

And if the created beings do not have a root above, how does the flow and providence extend from the Master of all into them?	ואם אין לנבראים שורש למעלה – איך מתפשטת ההשפעה והשגחה מאדון הכל בהם
And this was a wondrous wisdom: that he grasped the source and root of each thing and designated it by that name—and that is certainly its name. End of quote.	וזו היתה חכמה נפלאה – שהשיג מקור ושורש כל דבר וכנהו בשם שהוא – והוא שמו ודאי. עכ"ל
It is found, it is explained, that the name has a root in the essence, etc.	נמצא נתבאר שיש לשם שורש בעצם כו'
But the matter is that in truth this is a wondrous wisdom—to recognize that the letters of <i>shor</i> give life to the ox, and the letters of <i>chamor</i> give life to the donkey,	אבל הענין הוא דבאמת זהו חכמה נפלאה להפיר שאותיות שור מחיין את השור, ואותיות חמור מחיין החמור
and the letters of the name are related to the essence of the created being,	והאותיות של השם – הם שייכים לעצם הנברא
like the analogy: the letters <i>shor</i> are related to the ox,	כמשל אותיות שור שייכים לשור
but if we say that the letters, which are a radiance from the source of the ox, are related and touch the essence of the source of the ox—	אבל אם נאמר שהאותיות שהם הארה מן המקור של השור – הם שייכים ונוגעים לעצמיות של המקור של השור
and the primary wisdom was in that he recognized that these letters—for example, <i>shor</i> —give life to the ox,	ועיקר חכמתו היה במה שהפיר שאותיות אלו עד משל שור מחיין את השור
and to the donkey give life other letters—that is, the letters <i>chamor</i> ,	ולחמור מחיין אותיות אחרים – היינו אותיות חמור
and he recognized that they differ in their root: that the letters of <i>shor</i> are a radiance from the aspect of <i>face of ox</i> , and the letters of <i>chamor</i> from another aspect, etc.	והפיר שחלקים הם בשורשם, שאותיות שור – הם הארה מבחינת פני שור, ואותיות חמור מבחינת אחרת כו'
And this is as it is written in the Shelah , that this was a wondrous wisdom—that he grasped the source and root of every thing and designated it with that name.	וזהו כמה שכתוב בשל"ה שזה היתה חכמה נפלאה, כי השיג מקור ושורש כל דבר וכנהו בשם שהוא
And this is like the analogy of the difference between the glow of the sun and the glow of the light of the candle,	וזהו כמשל שיש הפרש בין זיו השמש לזיו אור הנר
that even though both are light and glow, nevertheless they are not comparable, etc.,	שהגם ששניהם הם אור וזיו – מכל מקום אינו דומה כו'
so too he grasped the root of each thing—how the light and glow that give life to the lion, for example, is from the root of <i>face of lion</i> ,	כמו כן השיג שורש כל דבר, איך האור והזיו הממנה את הארי עד משל – הוא משורש פני ארי
and therefore he called it by the name <i>ari</i> ,	ולכן קרא לו שם ארי

Rebbe Maharash

Torahs Shmuel

מצה זו - תרכ"ט

5629/1869

and he grasped that the radiance that gives life to the ox is separate from the radiance that gives life to the lion,	והשיג שההארה המסכה את השור – היא מבדלת מההארה המסכה את הארי
and its root extends from <i>face of ox</i> , and therefore he called it below <i>shor</i> , etc.,	ושורשו נמשך מפני שור, ולכן קראו למטה שור כו'
and in this way with all the animals and beasts.	ועל דרך זה כל הבהמות והחיות
And it is found that the names are related to the essence of the created beings,	ונמצא – השמות הם שייכים לעצם הנבראים
but how can we say that their life-force, which is the radiance that gives them life, is related to the essence of their source from which the radiance is drawn?	אבל איך נאמר שהחיות שלהם – שהיא ההארה המסכה אותו – היא שייכת לעצם מקורו שממש נמשכת ההארה
For just as it is impossible to say regarding the glow of the sun and the glow of the light of the candle that it touches the essence of the sun or the candle,	וכמו שאי אפשר לומר בזיו השמש ובזיו אור הנר, שהוא נוגע אל עצם השמש או הנר
so too the radiance does not touch the essence of the source from which the radiance is drawn, etc.	כמו כן – אין ההארה נוגעת אל עצם המקור אשר משם נמשכת ההארה כו'
And in a similar manner we will contemplate and understand that which he said: “ <i>And I—what is my name?</i> ” and he said to him: “ <i>It is fitting for You to be called Hashem, for You are Master over all Your creations,</i> ”	ועל דרך זה נשפיל ונבין כמה שאמר ואני מה שמי ואמר לו לה נאה לקרות הוי' שאתה אדון לכל בריותיך
that is, he recognized that the bringing-into-being of all the worlds is from the level of a radiance from Him, may He be blessed,	היינו שהפיר שהתהוות כל העולמות הוא מבחינת ההארה מאתו יתברך
but certainly this radiance does not touch His Essence at all,	אבל בודאי ההארה זו אינו נוגע אל עצמו כלל וכלל
and it is found that the name, although it has a connection to the essence—that is, that we can distinguish and recognize according to the magnitude of the radiance—	ונמצא כי השם הגם שיש לו שייכות אל העצם, היינו שנוכל להבדיל ולהפיר לפי גדל ההארה
to understand that this magnitude of radiance would only be from a high level and degree,	להבין שגדל ההארה הזאת לא יהיה אלא מבחינה ומדרגה גבוהה
just like we can recognize the light of the candle—that it is a radiance from the candle and not from the sun,	כמו שנוכל להפיר אור הנר שהיא הארה מהנר ולא מן השמש
and the light of the sun—since its light is boundless, we can recognize, based on the level of the spreading of the light, that this is not from the candle but from the sun,	ולאור השמש מאחר שהאור הוא באין-ארוך – נוכל להפיר לפי מעלת התפשטות האור שזהו אינו מן הנר אלא מהשמש
but the radiance of the glow does not touch the sun at all.	אבל ההארת הזו אינו נוגע כלל לשמש

Rebbe Maharash

Torahs Shmuel

מצה זו - תרכ"ט

5629/1869

So too we will understand that in the level of the Infinite Light, the name does not touch at all and at all,	כמו כן נבין שבתחנת אור-אינסוף - השם אינו נוגע בכל וכלל,
and it is found that name and light are all one aspect, etc.	ונמצא כי שם ואור - הכל בתחנה אחת היא כו'
And behold, before the world was created, there was He and His name alone, that the level of the name was included within His essence,	והנה עד שלא נברא העולם הנה הוא ושמו בלבד - שבתחנת השם היתה כלולה בעצמותו
and this is like the analogy of the radiance of the sun within the sun, that even though there it is in greater intensity, nevertheless,	והנה כמשל זיו השמש בשמש, שהגם כי שם הוא בתוקף יותר - מכל מקום אינו
it does not attain the status of a name at all to be called by the name <i>radiance</i> , only that it is included and nullified in the luminary.	עולה בשם כלל להיות נקרא בשם זיו, רק שהוא כלול ובטל במאור
And similarly, it is understood regarding <i>His name</i> , that it was included within His essence,	ועל דרך זה יובן שמו - שהיה כלול בעצמותו
that even though the level of the name as it is included in His essence is loftier than the name as it is a source for the worlds,	שהגם שבתחנת השם כמו שהוא כלול בעצמותו - הוא נעלה יותר מכל שם שהוא מקור לעולמות
nevertheless, <i>there</i> , the name is included within His essence and does not attain the status of a name at all.	מכל מקום - שם הוא כלול בעצמותו ואינו עולה בשם כלל.
And this was before the world was created,	וזה הנה עד שלא נברא העולם
and also after the world was created, from the level of His name, it is only in the manner of what is said: " <i>and they were created</i> ", which implies on its own and automatically.	וגם לאחר שנברא העולם - מבתחנת שמו הוא רק על דרך מה שכתוב ונברא, שמשמע מאליו וממילא
Because the term " <i>You created</i> " is a level of the power of the doer in the thing done—this term only applies to the name Elokim,	כי לשון בראת - הוא בתחנת כח הפועל בנפעל, לשון זה אינו שייך אלא בשם אלקים
which is the light that shines to every creation individually.	שהוא האור שמאיר לכל נברא בפרט
And therefore it is said: " <i>In the beginning Elokim created</i> "—the term <i>created</i> is used because specific things were brought into being.	ולכן נאמר: בראשית ברא אלקים - שנאמר לשון ברא, לפי שנאמרו בעבור פרטי הדברים שנתהוו
But regarding the name Havayah, it is the term " <i>and they were created</i> ", on its own and automatically,	אבל בשם הוי' - הוא לשון ונברא מאליו וממילא
and this is the term: " <i>the world was created</i> ", and not in the aspect of the enclothing of the power of the doer in the thing done.	וזהו לשון נברא העולם, ולא בתחנת התלבשות כח הפועל בנפעל
And behold, in the level of this name and light, it is the level of <i>Your kingship is a kingship over all worlds</i> .	והנה בתחנת שם ואור הנה - הוא בתחנת מלכותך, מלכות כל עולמים

Rebbe Maharash

Torahs Shmuel

מצה זו - תרכ"ט

5629/1869

There are in this two levels: the first, as it is said <i>Your kingship</i> ,	יש בזה שני בחינות: הא' – כמה שכתוב מלכותך,
and the second is the level of <i>kingship of all worlds</i> , that the level of <i>Your kingship</i> is the light as it is included in His essence—	והב' – הוא בחינת מלכות כל עולמים, שביחינת מלכותך – הוא האור כמו שהוא כלול בעצמותו
and this is like before the world was created, that there was He and His name alone,	והיינו – כמו קודם שנברא העולם, שהיה הוא ושמו בלבד
that the name and the light were included in His essence,	שהשם והאור היה כלול בעצמותו
and then the light is with greater strength and greater intensity, as it is written in Tanya,	ואז – האור הוא ב יותר שאת ויותר עז, וכמה שכתוב (בספר של בינונים) (סש"ב
from the analogy of the radiance of the sun—when it is within the sphere of the sun, it is in greater strength,	ממשל זיו השמש – כשהוא בכדור השמש – הוא ב יותר שאת
and this—that the light and the name shine—is a descent and a lowering.	ונה – שיתאיר האור והשם – הוא ירידה והשפלה
And this is the difference between <i>Your kingship</i> and the level of <i>kingship of all worlds</i> ,	ונהו ההפך בין מלכותך לבחינת מלכות כל עולמים
<i>Your kingship</i> is the level of Malchus of Ein Sof, which is the level of the light as it is included in His essence,	מלכותך – הוא בחינת מלכות דאין־סוף, שהוא בחינת האור כמו שהוא כלול בעצמותו
and <i>kingship of all worlds</i> is the level of Malchus of Atzilus, which is the light as it shines to bring into being the worlds of Beriah, Yetzirah, and Asiyah,	ומלכות כל עולמים – הוא בחינת מלכות דאצילות, שהוא האור כמו שמתאיר להקות עולמות בריאה, יצירה, ועשיה
this is the meaning of <i>kingship of all worlds</i> —that brings into being all the worlds,	זהו פירוש מלכות כל עולמים – שמהנה כל העולמות
which are generally divided into three levels: Beriah, Yetzirah, and Asiyah,	שברך כלל נחלקים לג' בחינות: בריאה, יצירה, ועשיה
as it is written: “ <i>For My honor I created it, I formed it, I even made it,</i> ”	כמו שכתוב: ולכבודי בראתיו, יצרתי, אף עשיתי
<i>I created it</i> is the level of Beriah—something from nothing, like in man, the letters of thought, which are the beginning of revelation.	בראתיו – הוא בחינת בריאה יש מאין, כמו באדם – אותיות המחשבה, שהם ראשית הגילוי
And afterwards it comes into the level of speech, that it comes to revelation in speech, the hidden aspect that was in thought,	ואחר כך בא בבחינת הדבור, שבא לגילוי בדבור – בחינת ההעלם שבמחשבה
that speech reveals the hiddenness of his thought.	שהדבור מגלה העלם מחשבתו

Rebbe Maharash

Torahs Shmuel

מצה זו - תרכ"ט

5629/1869

And in a similar manner it is understood above, that the level of Beriah is called <i>darkness</i> and <i>concealment</i> , and Yetzirah is called <i>light</i> ,	ועל דרך זה יובן למעלה שבחינת בריאה נקראת חשך, והעלם, ויצירה נקראת אור
as it is written: " <i>Who forms light and creates darkness</i> ",	כמו שכתוב: יוצר אור ובורא חשך
that is to say, that the level of Yetzirah reveals the concealment of Beriah,	והיינו שבחינת יצירה – מגלה העלם הבריאה
and like the concept of matter and form, that the form is the shape of the thing, revealing the concealment of the matter, etc.	ובענין חומר וצורה, שהצורה – היא ציור הדבר, מגלה העלם החומר כו'
And generally, the level of Beriah is the level of Gan Eden, the delight of the souls;	ובדרך כלל – בחינת בריאה הוא בחינת גן עדן תענוג, הנשמות
Yetzirah is the level of the world of angels;	יצירה – הוא בחינת עולם המלאכים
<i>Af Asisiv</i> (I even made it) is the world of the spheres.	אף עשיתיו – עולם הגלגלים
And in general, the level of the Hishtalshelus (chain-like progression of worlds) is also divided into three levels: Beriah, Yetzirah, and Asiyah.	ובכללות – בחינת ההשתלשלות נחלק גם כן לג', בחינות: בריאה, יצירה, עשייה
And this is the three levels of Adam:	והיינו ג' בחינות אדם
Adam of Beriah is the level of Adam Kadmon—primordial thought;	אדם דבריאה – בחינת אדם קדמון, מחשבה הקדומה
and Adam of Yetzirah is the level of Kesser in general;	ואדם דיצירה – הוא בחינת כתר בכלל
and Adam of Asiyah is the level of Atzilus.	ואדם דעשייה – הוא בחינת אצילות
And this is the matter of what is said <i>b'hibaram</i> (when they were created)— <i>behei baram</i> (He created them with the letter hei),	וזהו ענין מה שכתוב בהבראם – בה' בראם
that the shape of the letter hei is three lines, two of which are connected, and one line is separate,	שתמונת הה' היא ג' קוין, ששני קוין – הם מחוברים, וקו אחד נפרד
and it hints that the two worlds—Beriah and Yetzirah—are connected to one another,	והוא מרמז ששני עולמות בריאה ויצירה – הם מחוברים זה לזה
and they are in the level of greater bittul,	והם בבחינת הבטול יותר
as it is written: " <i>And the host of the heavens bow to You</i> ,"	ובכמה שכתוב: וצבא השמים לך משתחוים
<i>Af Asisiv</i> interrupts the matter—this is like the left leg of the hei,	אף עשיתיו – הפסיק הענין, שזהו כמו רגל השמאל שבה'
which is separate and split from the two lines,	שהוא נפרד ונפסק מן השני קוין
to indicate the source for the level of Asiyah and this physical world, etc.	להורות על המקור לבחינת העשייה ועולם הזה הגשמי כו'

Rebbe Maharash

Torahs Shmuel

מצה זו - תרכ"ט

5629/1869

And behold, from the descent of Hishtalshelus (the progressive chain of worlds), there was drawn also the level of Egypt of kelipah,	והנה מצד ירידת ההשתלשלות – נשתלשל בחינת מצרים דקליפה גם כן
for <i>this opposite that</i> G-d made,	כי את זה לעומת זה עשה האלקים
that just as in holiness there are four levels: Atzilus, Beriah, Yetzirah, and Asiyah, so too in the realm of the opposite side, there are also these four levels,	שכמו בקדושה יש ד' בחינות אביע, כן גם כן בלעומת זה – יש גם כן ד' בחינות אלו
and it is the level of Kelipas Noga and the three impure kelipos;	והוא בחינת קליפת נוגה וג' קליפות הטמאות
Noga is the level of Atzilus of kelipah, and the three impure kelipos are Beriah, Yetzirah, and Asiyah.	נוגה – היא בחינת אצילות דקליפה, וג' קליפות הטמאות – הם ביי"ע
And this is the concept of Egypt of kelipah.	וזהו ענין מצרים דקליפה
And in order for there to be an Exodus from Egypt, it is impossible for it to be from the level of <i>Memalei Kol Almin</i> (G-d filling all worlds),	וכדי להיות יציאת מצרים – אי אפשר להיות מבחינת ממלא כל עולמין
for from this level is drawn the level of Egypt,	שהרי מבחינה זו – משתלשל בחינת מצרים
that from the multitude of the Hishtalshelus, there was drawn also the four levels of the other side, as mentioned above,	שמצד ריבוי ההשתלשלות – נשתלשל להיות גם ד' בחינות דלעומת זה כנ"ל
and they themselves are the Egypts, etc.	והם הם המצרים כו'
And therefore, in order to go out from these Egypts, this is through the revelation of the highest level,	ולכן – כדי לצאת מבחינת המצרים האלה – זהו על ידי גילוי בחינת העליונה יותר
and that is the level of <i>Malchuscha</i> —the level of Malchus of Ein Sof,	והינינו – בחינת מלכותה, בחינת מלכות דאין-סוף
and this is the concept of <i>until the King of kings revealed Himself to them</i> , which is the level of <i>Malchuscha</i> ,	וזהו ענין עד שנגלה עליהם מלך מלכי המלכים, שהוא בחינת מלכותה
and through this—and He redeemed them—to go out from the Egypts and limitations, etc.	ועל ידי זה וגאֵלם – לצאת מן המצרים והגבולים כו'
And this is the concept of the candle that illuminates the darkness,	וזהו ענין הנר שמאיר את החשך
that just as the physical candle illuminates the darkness of the house, so too the drawing of light from the level of <i>Malchuscha</i> —	והינינו, שכמו הנר הגשמי מאיר את חשך הבית, ככו המנשא האור מבחינת מלכותה
this is like the analogy of the light of the candle—through this, it illuminated the darkness of the exile of Egypt,	שזהו כמשל אור הנר – על ידי זה האיר את חשך גלות מצרים

Rebbe Maharash

Torahs Shmuel

מצה זו - תרכ"ט

5629/1869

and through this, our ancestors were redeemed from Egypt—they being the constriction and darkness of exile, etc.	ועל ידי זה – נגאלו אבותינו ממצרים, הם בחינת המצר וחשך הגלות כו'
And behold, in a candle, there are generally two levels:	והנה, בנר – יש בדרך כלל שתי בחינות
namely, the level of oil and wick;	היינו: בחינת שמן ופתילה
oil is the level of Chochmah— <i>Shemen Mishchas Kodesh</i> , the level of supernal Chochmah,	שמן – הוא בחינת חכמה, שמן משחת קדש, בחינת חכמה עלאה
in which shines the revelation of the Infinite Light, blessed be He, for Chochmah is the one truth,	שבה מאיר גילוי אור-אין-סוף ברוך הוא, להיות כי חכמה היא אחד האמת
the level of bittul—it is a vessel for the indwelling of the Infinite Light,	בחינת בטול – היא כלי להשראת אור-אין-סוף
as it is written in Tanya, chapter 35, in the gloss.	ובכמו שכתוב בספר של בינונים פרק ל"ה – בהגה"ה
And that is, that Chochmah is the level of vessel in which the light from the level of <i>Malchuscha</i> , the level of Malchus of Ein Sof, dwells.	והיינו שהחכמה – היא בחינת כלי שישבה בה האור מבחינת מלכותה, בחינת מלכות דאין-סוף
And the wick is the level of middos, and that is the level of Yesod of Ze'er Anpin.	והפתילה – היא בחינת מדות, והיינו בחינת יסוד דז"א
And this is the concept of the candle that illuminates the darkness,	וזהו ענין הנר שמאיר את החשך
for through the level of Chochmah and middos, there shines a light from the level of Malchus of Ein Sof	כי על ידי בחינת חכמה ומדות – מאיר הארה מבחינת מלכות דאין-סוף
to shine into Malchus of Atzilus, the level of <i>Memalei Kol Almin</i> ,	להאיר במלכות דאצילות – בחינת ממלא כל עלמין
and through this, it illuminated the darkness of the exile of Egypt, which was drawn from the multitude of Hishtalshelus,	ועל ידי זה – האיר את החשך דגלות מצרים, שנמשך מצד ריבוי ההשתלשלות
which was drawn from the level of <i>Malchus of all worlds</i> , that is, the level of Malchus of Atzilus, as mentioned above.	שנמשך מבחינת מלכות כל עולמים, היינו בחינת מלכות דאצילות כנ"ל
And when there was revealed and revealed the light from the level of <i>Malchuscha</i> , Malchus of Ein Sof, in Malchus of Atzilus,	ובשנגלתה ונגלתה בחינת האור מבחינת מלכותה, מלכות דאין-סוף, במלכות דאצילות
through this, it illuminated the darkness, and the Exodus from Egypt was drawn forth.	על ידי זה – האיר את החשך, ונמשכה יציאת מצרים
And behold, we see that the one who lights the candle is the person, that he lights the candle.	והנה אנו רואים שהמדליק הנר – הוא האדם, שהוא מדליק את הנר

Rebbe Maharash

Torahs Shmuel

מצה זו - תרכ"ט

5629/1869

And to understand this in the analogue: the idea is that behold in a person there is also the level of a candle, as it is said: " <i>A candle of Hashem is the soul of a man,</i> "	וְלִהְיוֹת זֶה בְּנִמְשָׁל – הָעֲנִיָּן הוּא, דִּהְיָה בָּאָדָם יֵשׁ גַּם כֵּן בְּחֵינַת נֵר, כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב: נֵר ה' נִשְׁמַת אָדָם
that the soul of man is compared to a candle, and that is that just like in a candle there is oil and wick and two shades of light,	שֶׁנִּמְשָׁלָה נִשְׁמַת הָאָדָם לְנֵר, וְהֵינּוּ – שְׂכָמוֹ בְּנֵר יֵשׁ, שָׁמֶן וּפְתִילָה וּב' גִּנְיֵי הָאוֹר
so too in the service in the soul of man: the oil is the level of Chochmah and the bittul of the G-dly soul,	כֵּן גַּם כֵּן בַּעֲבוּדָה בְּנִשְׁמַת הָאָדָם – הַשָּׁמֶן הוּא בְּחֵינַת חֹכְמָה וּבִטּוּל שֶׁל הַנֶּפֶשׁ הָאֱלֹקִית
that refines and elevates the animal soul.	שֶׁמְבַרֵּר וּמַעֲלָה אֶת הַנֶּפֶשׁ הַבְּהֵמִית
And the two shades of light are two levels of love,	וּב' גִּנְיֵי הָאוֹר – הֵם ב' בְּחֵינֹת אֲהָבוֹת
and this is the idea of " <i>Ve'ahavta</i> "—twofold: the light of the consuming flame and the light of the bright flame,	וְזֶהוּ עֲנִיָּן וְאֲהָבָה – ב' פְּעָמִים: נְהוּרָא תִּקְלָא וְנְהוּרָא חַיּוּרָא
and the wick is the level of fear of Heaven.	וְהַפְתִּילָה – הִיא בְּחֵינַת יִרְאַת שָׁמַיִם
And this is the concept of " <i>A candle of Hashem is the soul of man,</i> "	וְזֶהוּ עֲנִיָּן נֵר ה' נִשְׁמַת אָדָם
and the intention in the explanation of this verse is that through the soul of man, one can illuminate the " <i>Candle of Hashem.</i> "	וְהַכְנָה בְּפִירוּשׁ פֶּסוּק זֶה – שֶׁעַל יְדֵי נִשְׁמַת אָדָם – יִכּוֹל לְהַאִיר בְּחֵינַת נֵר ה'
And that is: through one illuminating within his soul the level of his candle,	וְהֵינּוּ – שֶׁעַל יְדֵי שְׂמֵאִיר בְּנִפְשׁוֹ בְּחֵינַת הַנֵּר שֶׁלּוֹ
he is able to draw the level of " <i>Candle of Hashem</i> " to illuminate the darkness of the exile.	יִכּוֹל לְהַמְשִׁיךְ בְּחֵינַת נֵר ה' לְהַאִיר אֶת הַחֹשֶׁךְ דְּגָלוֹת
And this is " <i>for a mitzvah is a candle</i> ", that the mitzvos are compared to candles,	וְזֶהוּ כִּי נֵר מִצְוָה – שֶׁנִּמְשָׁלוּ הַמִּצְוֹת לְנֵרוֹת
for on the mitzvos we bless: " <i>Blessed... King of the world Who sanctified us...</i> "	כִּי עַל הַמִּצְוֹת מְבָרְכִים: בְּרוּךְ כּו' מֶלֶךְ הָעוֹלָם אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ
The meaning of " <i>King of the world</i> " is the level of <i>Memalei Kol Almin</i> —that through the multitude of Hishtalshelus, from this was drawn the level of Egypt, concealment, and darkness of the exile.	פִּירוּשׁ מֶלֶךְ הָעוֹלָם – הוּא בְּחֵינַת מַמְלֵא כָּל עֲלָמִין, שֶׁבְּרִיבוֹי הַהִשְׁתַּלְשְׁלוֹת – נִשְׁתַּלְשַׁל מִנֵּה בְּחֵינַת מִצְרַיִם, הָעֵלֶם, חֹשֶׁךְ הַגָּלוּת
And through the mitzvos we draw from the level of the 620 pillars of light.	וְעַל יְדֵי הַמִּצְוֹת – מִמְּשִׁיכִים מִבְּחֵינַת ת"ר עֲמוּדֵי אוֹר
And this is " <i>for a mitzvah is a candle</i> ", that the mitzvos are the level of candle to illuminate the darkness.	וְזֶהוּ כִּי נֵר מִצְוָה – שֶׁהַמִּצְוֹת הֵם בְּחֵינַת נֵר לְהַאִיר אֶת הַחֹשֶׁךְ
And this is the idea that the redemption was through Moshe and Aharon, as it is written: " <i>Moshe and Aharon came and redeemed them.</i> "	וְזֶהוּ עֲנִיָּן שֶׁהִגָּאֵלָה הִיְתָה עַל יְדֵי מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר: בָּאוּ מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן וַיְגָאֻלוּם

Rebbe Maharash

Torahs Shmuel

מצה זו - תרכ"ט

5629/1869

For Aharon is the level of <i>Shushvina d'Matronisa</i> —the attendant of the Shechinah, who raises up the candles,	פי אהרן - הוא בחינת שושבינא דמטרוניסא, המעלה את הנרות - הם נשמות ישראל
which are the souls of Israel, for the soul is the level of candle, and Aharon lifts it up to shine its light.	שהנשמה היא בחינת נר, ואהרן מעלה אותה שתאיר אורה
And Moshe is the level of oil—the level of Chochmah, etc.—Yesod of Abba,	ומשה - הוא בחינת שמן, בחינת חכמה כו' יסוד אבא
and through them is drawn the light of the candle from the level of Malchus of Ein Sof,	ועל ידיהם - נמשך האור דנר מבחינת מלכות דאין־סוף
the level of <i>Malchuscha</i> , into the level of Malchus of Atzilus, in order for there to be the redemption of the Exodus from Egypt.	בחינת מלכותה - בבחינת מלכות דאצילות - בכדי להיות הגאולה דיציאת מצרים
And behold, in order to receive this level, this is the matter of what we were commanded to eat matzah,	והנה כדי לקבל בחינה זו - זהו ענין מה שנצטוינו לאכול מצה
for the matzah is a vessel for the revelation of this light.	שהמצה היא כלי לגילוי אור זה
Because <i>matzah</i> are the same letters as <i>mitzvah</i> , only that in the word <i>mitzvah</i> there is added the letter <i>vav</i> ,	פי מצה - הם אותיות מצוה, רק שבתבואת מצוה נתוספה אות וו
and that is because the <i>mitzvah</i> is with a <i>vav</i> to indicate the drawing down that is drawn through the performance of the mitzvos.	והיינו, פי המצוה היא בנו - להורות על ההמשכה שמשכת על ידי עשיית המצות
And the matzah, being only a vessel for drawing down the mitzvos, is <i>matzah</i> —the letters of <i>mitzvah</i> without the <i>vav</i> ,	והמצה - להיותה רק כלי להמשכת המצות - היא מצה, אותיות מצוה בלא וו
to indicate that it is only a vessel to receive the light, etc.	להורות על שהוא רק כלי לקבלת האור כו'
And the explanation of the concept of matzah: behold, the difference between chametz and matzah is that chametz is a level of pride and arrogance, and it has a sour taste.	וביאור ענין מצה - הנה, ההפרש בין חמץ למצה שהחמץ הוא בחינת הגבהה והתנשאות, ויש בו טעם חמיצות
Whereas matzah has no taste, and it is a level of bittul and lowliness,	משאין פן מצה - אין בה טעם, והיא בחינת בטול ושפלות
and it is called in the Zohar: " <i>food of faith</i> ",	ונקראת בזוהר מיכלא דמהימנותא
and that is because faith is not according to reason and intellect, rather it is bittul beyond reason and intellect,	והיינו שאמונה אינה על פי טעם ודעת, אלא בטול שלמעלה מן הטעם והדעת
and the matzah, being a level of bittul and lowliness, is the " <i>food of faith</i> "—it is the eating through which the level of faith is strengthened.	והמצה להיותה בחינת בטול ושפלות - היא מיכלא דמהימנותא, שהיא האכילה שעל ידה מתחזק בחינת האמונה

Rebbe Maharash

Torahs Shmuel

מצה זו - תרכ"ט

5629/1869

For in truth, there are many levels that it is impossible to attain through reason and intellect,	כי באמת יש הרבה בחינות שאי אפשר לבוא להשיג, על פי טעם ודעת
as it is written: “Any leaven or honey you shall not offer...”,	ובמה שכתוב: כל שאר וכל דבש לא תקטירו כו'
and the difference between the letters of <i>chametz</i> and the letters of <i>matzah</i> is between the letter <i>ches</i> and the letter <i>hei</i> ,	והחלוק שבין אותיות חמץ לאותיות מצה – הוא בין אות חית לאות ה"א
that <i>chametz</i> has a <i>ches</i> and <i>matzah</i> a <i>hei</i> , and it was explained above that the shape of the <i>hei</i> hints to the three worlds of Beriah, Yetzirah, and Asiyah,	שחמץ הוא בחית ומצה בה"א, ונתבאר לעיל שתמונת הה"א מרמזת על ג' עולמות בריאה, יצירה, עשייה
which are in a state of bittul, like the matter of “And the host of the heavens bow to You,”	שהם בבחינת הבטול, כענין וצבא השמים לה משתחוים
but <i>chametz</i> is with a <i>ches</i> , the language of <i>chet</i> (sin), for it alludes to the three levels of Beriah, Yetzirah, and Asiyah in the side of impurity,	אבל חמץ הוא בחית – לשון חטא, כי רומז על ג' בחינות ביי"ע דלעומת זה
and that is the level of the three impure kelipos, which are the opposite of the level of bittul, etc.	והיינו בחינת ג' קליפות הטמאות שהם הפך בחינת הבטול כו'
And when the light of the candle is drawn into the vessel of the <i>matzah</i> , then <i>matzah</i> becomes <i>mitzvah</i> ,	וכשנמשך אור הנר בכלי המצה – אז נעשית מבחינת מצה → מצוה
for through the drawing down, the letter <i>vav</i> is added to the word <i>matzah</i> , and it becomes <i>mitzvah</i> .	כי על ידי ההמשכה – מתוספת הו"ו בתבואת מצה, ונעשית מצוה
And with this is understood why once it says <i>matzos</i> without a <i>vav</i> , as it is written: “In the evening you shall eat <i>matzos</i> ,”	ובזה יובן מה שפעם נאמר מצות בלא וו, כמו שכתוב: בערב תאכלו מצות
and another time it is written with a <i>vav</i> , as in: “Seven days you shall eat <i>matzos</i> .”	ופעם כתוב בןו, כמו שכתוב: שבעת ימים תאכל מצות
And that is because what is written “In the evening you shall eat <i>matzos</i> ” without a <i>vav</i> refers to <i>matzah</i> before midnight,	והיינו, כי מה שכתוב בערב תאכלו מצות בלא וו – קאי על מצה שקודם חצות
that the <i>matzah</i> was only a preparation and vessel for the level of revelation that was at midnight,	שהמצה היתה רק הכנה וכלי לבחינת הגילוי שהיה בחצות הלילה
from the level of the King of kings, the Holy One, blessed be He—the level of Malchus of Ein Sof,	מבחינת מלך מלכי המלכים הקב"ה – בחינת מלכות דאין-סוף
which is the level of the light of the candle, and then it becomes <i>matzos</i> with a <i>vav</i> to indicate the drawing down.	שהיא בחינת אור הנר, ואז נעשית מצות בןו – להורות על ההמשכה
Therefore, in the eating of the seven days, which was after the revelation when the King of kings revealed Himself to them,	ולכן, באכילת שבעת הימים – שהיה אחר הגילוי, שנגלה עליהם מל"ה

Rebbe Maharash

Torahs Shmuel

מצה זו - תרכ"ט

5629/1869

it is said <i>matzos</i> with a <i>vav</i> , etc., for then the light and the revelation was already drawn through the level of oil and wick	נאמר מצות ב'ו כו', כי אז כבר נמשך האור והגילוי על ידי בחינת שמן ופתילה
to illuminate the darkness of the exile of Egypt, which is the concept of " <i>a candle is a mitzvah</i> "—the level of <i>matzah</i> with the addition of <i>vav</i> , which are the letters of <i>mitzvah</i> .	להאיר את החשך ודגלות מצרים, וזהו ענין נר מצוה – בחינת מצה עם תוספת וו, שהם אותיות מצוה
And there is also to interpret <i>matzah</i> as the language of <i>strife and contention</i> ,	ועוד יש לפרש מצה לשון מצה ומריבה
and that is because the <i>matzah</i> is the aspect of nullifying the <i>yesh</i> (ego/existence),	והיינו כי המצה – היא בחינת בטול היש
for the <i>yesh</i> is still in full strength,	שהיש – הוא עדין בשלימותו
and this is what is said: " <i>for the nation fled</i> ", that they fled from evil,	וזהו שנאמר: כי ברח העם – שברחו מן הרע
for the evil was still strong within them, only that they fled from the evil,	כי הרע – הנה עדין בתוקף אצלם, רק שברחו מן הרע
as it is written in Tanya,	כמו שכתוב בספר של בינונים
and therefore there must be <i>matzah and contention</i> —in the aspect of war with the animal soul,	ולכן צריך להיות מצה ומריבה – בבחינת מלחמה עם הנפש הבהמית
in order that there should be nullification of the <i>yesh</i> , etc.	כדי שיהיה בטול היש כו'
And this is the concept of <i>guarded matzah</i> , as it is written: " <i>And you shall guard the matzos</i> ",	וזהו ענין מצה שמורה, כמו שכתוב: ושמרתם את המצות
for behold, the night is the aspect of concealment and hiding,	כי הנה הלילה – הוא בחינת העלם והסתתר
the level of <i>yesh</i> still in completeness,	בחינת יש עדין בשלימותו
only that the <i>matzah</i> is the aspect of nullifying the <i>yesh</i> —nevertheless, the <i>yesh</i> is in full force,	רק שהמצה – היא בחינת בטול היש, מכל מקום – היש הוא בשלימותו
and even when the candle is drawn to illuminate the darkness of the night,	ואפילו כשנמשך הנר להאיר את החשך דלילה
behold, the night is still darkness as it was before,	הנה הלילה – הוא חשך עדין כמו שהיה לפני
only that the candle illuminates the darkness—nevertheless, the night itself is as it was before.	רק שהנר מאיר את החשך, מכל מקום הלילה עצמו – הוא כמו שהיה לפני
And this is what is said: " <i>A night of guarding is this night...</i> ",	וזהו מה שכתוב: ליל שמורים הלילה הנה כו'
that the night is still darkness, only that within it is drawn this level to illuminate the darkness—	שהלילה – הוא חשך עדין, רק שנמשך בו בחינה זו להאיר את החשך

Rebbe Maharash

Torahs Shmuel

מצה זו - תרכ"ט

5629/1869

nevertheless, it must be “ <i>a night of guarding</i> ”, that there is a need for guarding,	מכל מקום – צריך להיות ליל שמורים, שצריך שמירה
for since the <i>yesh</i> —which is the evil in the traits—is in full force and in its place,	שמאחר שהי"ש – שהוא הרע שבמדות – הוא בשלימותו ובמקומו
therefore there must be guarding in life so that one not fall God forbid into <i>yeshus</i> (ego), etc.	לכן – צריך בחיים שמירה שלא יפול ח"ו בי"ש כו'
And just as in physicality, at night there are damaging forces,	ובכמו שבגשמיות – בלילה מצויין מזיקין
and this is the idea of “ <i>three watches are in the night...</i> ”, the first is a donkey braying,	ונהו ענגן ג' משמרות הנה הלילה, ראשונה – חמור בוער
which is the aspect of kelipos, and therefore there must be guarding.	שהוא בחינת קליפות, לכן צריך שמירה
And this is the concept of <i>guarded matzah</i> .	ונהו ענגן מצה שמירה
And further, there must also be the level of <i>maror</i> (bitter herb), for there must be three things: <i>Pesach, matzah, and maror</i> ,	ועוד צריך להיות בחינת מרור, שצריך להיות ג' דברים: פסח, מצה, ומרור
for the <i>maror</i> is the middle line, the level of mercy, as is the arrangement in which we arrange them on the Seder plate.	שהמרור הוא קו האמצעי, בחינת רחמים, כפי הסדר שמסדרים על הקערה
And the question was explained in Likkutei Torah (in the maamar <i>Kol Dodi</i>),	(ונתבאר הקשיא בלקוטי תורה (בד"ה קול דודי
that seemingly, <i>maror</i> is the left line, the level of <i>gevurot</i> (severities),	שלקאורה המרור הוא קו השמאל, בחינת גבורות
but the idea is that through the aspect of bitterness, one arouses the drawing of great mercy.	אבל הענין הוא – שמפני שבבחינת מרירות מעורר, המושכת רחמים רבים
For the level of mercy only applies to someone who is on a low level and is not doing well;	כי בחינת רחמים אינו שייך אלא על מי שהוא במדרגה התחתונה ואין טוב לו
but for one who is on a high level and lacks nothing, mercy does not apply to him at all.	אבל על מי שהוא במדרגה העליונה ואינו חסר לו כלל – לא שייך עליו רחמים כלל
And to arouse the level of mercy, it is by contemplating how creation is <i>yesh me'ayin</i> (something from nothing),	ולעורר בחינת רחמים – הוא על ידי שיתבונן איך, שהבריאה היא יש מאין
from the level of [G-d's] name and just a mere ray of light,	מבחינת שם והארה בעלמא בלבד
and how much more so when one is drawn after physical desires, that one distances greatly from the light of His countenance, may He be blessed.	וכל שכן כשנמשך אחר תאוות גשמיות – שמתרחק, מאד מאור פניו יתברך

Rebbe Maharash

Torahs Shmuel

מצה זו - תרכ"ט

5629/1869

And through this bitterness, he arouses great mercy upon his soul, etc.	ועל ידי מרירות זו – מעורר רחמים רבים על נפשו, כו',
And it is written: “ <i>And I carried you on eagles’ wings and I brought you to Me,</i> ”	ובתיב: ואשא אתכם על כנפי נשרים ואבא אתכם אלי
that through the aspect of mercy, “ <i>I brought you to Me.</i> ”	ושעל ידי בחינת רחמים – אביא אתכם אלי
(And it is found that the three things—Pesach, matzah, and maror—	ונמצא שהם דברים: פסח, מצה, ומרור)
<i>Pesach</i> is the level of leaping—drawing down <i>Malchuscha</i> into the level of matzah,	פסח – הוא בחינת הדילוג, בחינת המושכת מלכותה, לבחינת מצה
which is the nullification of <i>yesh</i> , through the <i>maror</i> , the middle line—the level of mercy).	שהוא בטול היש – על ידי המרור, קו האמצעי, בחינת (רחמים).
And now it will be understood the concept of <i>chippazon</i> (haste), for behold, the <i>chippazon</i> of Egypt is understandable,	ומעתה יובן ענין חפזון, דהנה חפזון דמצרים – ניקא
and the concept of the <i>chippazon</i> of Israel is like what is explained in Tanya, that there are two levels in avodah: <i>iskafya</i> and <i>ishapcha</i> .	וענין חפזון דישׂראל – הוא על דרך מה שנתבאר בתנא, שיש ב' בחינות בעבודה: אתכפא ואתהפכא
That the level of <i>ishapcha</i> is when the evil is already transformed, as it is written: “ <i>Lovers of Hashem hate evil,</i> ”	שבחינת אתהפכא – היא כאשר כבר נהפך הרע, וכמו שכתוב: אוהבי ה' שנאו רע
loathing evil, which is even more than hating evil—and this is the level of <i>tzaddikim</i> .	מואס ברע – שהוא עוד יותר משנאו רע, וזהו בחינת צדיקים
And the level of <i>beinonim</i> is the level of <i>iskafya</i> , that the evil is in its strength as it was naturally,	ובחינת בינונים – היא בחינת אתכפא, שהרע הוא בתוקפו בתקונו
only that the mind rules over the heart.	רק שמוח שליט על הלב
And the advice for <i>beinonim</i> is to flee from evil—and this is the concept of the Exodus from Egypt, about which it is said “ <i>for the nation fled</i> ”,	והעצה לבינונים – לברח מן הרע, וזהו ענין יציאת מצרים שנאמר בה: כי ברח העם
that they fled from the evil,	שברחו מן הרע
and the fleeing is through Torah, which is to connect thought, speech, and action to Torah and mitzvos—	והבריחה – היא בתורה, היינו: לקשר מוח דיבור, ומעשה בתורה ומצוות
that is, to connect one's thought and speech to the thought and speech of Torah,	היינו: לקשר מחשבתו ודיבורו במחשבת ודיבור התורה
and one's action to the action of mitzvos, and through this, automatically the negative middos are nullified.	ומעשהו במעשה המצוות, ועל-ידי זה ממילא יתבטלו, המדות הרעות

Rebbe Maharash

Torahs Shmuel

מצה זו - תרכ"ט

5629/1869

For the middos are the emotions of the person, and when one connects one's thought, speech, and action to those of Torah and mitzvos—	פי המדות – הם מדות האדם, וכשמשך מו"ח דו"ח – כמ"ח דו"ח – דתורה ומצות
even though moach-dibur-maaseh are only garments—nevertheless, they are the garments of Hashem,	אף על פי שמו"ח דו"ח הם רק לבושים, מכל מקום – הם מו"ח דו"ח ש'ל הקב"ה
and also the power was given that the mind should rule over the heart, and therefore the bad middos are nullified through this,	וגם נתן הכח להיות מוח שליט על הלב, לכן מתבטלים המדות הרעות על ידי זה
being in the level of <i>iskafya</i> , nullifying the <i>yesh</i> , etc.	להיות בקבינת אתכפא, בטול היש כו'
And this is the concept of <i>chippazon</i> of Israel, which is the level of fleeing from evil, etc.,	וזהו ענין חפזון ד'שאל – שהוא בקבינת בריחה מן הרע כו'
and that is because the evil is still in its strength, and therefore it had to be “ <i>for the nation fled</i> .”	והיינו מפני שהרע עדין בתוקפו, לכן צריך להיות פי ברח העם
And this is the parable of lighting the candle at night: that night is the level of darkness and remains as it was,	וזהו המשל שהדליק את הנר בלילה, שהלילה – הוא בקבינת חשך והוא עדין כמו שהיה
only that the candle illuminates the darkness—and it extinguishes.	רק שהנר מאיר את החשך, וככה
For a transgression extinguishes a mitzvah, i.e., the level of the candle of mitzvah is extinguished by a transgression.	פי עבירה מכבה מצוה, היינו: בקבינת נר מצוה – מכבה, עבירה
Therefore, Israel after the Exodus were in alternating levels: sometimes like this, sometimes like that (i.e., sometimes they sinned and were on a low level, and when they repented they rose).	ולכן ישראל אחר יציאת מצרים – היו במדרגות פעם כן ופעם כן (ר"ל: פעם חטאו והיו במדרגה שפלה, וכשעשו תשובה – נתעלו)
And a transgression does not extinguish Torah, for Torah is the level of <i>Torah Or</i> (Torah of light), etc.	ואין עבירה מכבה תורה, כי תורה היא בקבינת תורה אור כו'
And behold, all this is because the redemption was through flesh and blood,	והנה כל זה – הוא מפני שהגאלה היתה על ידי בשר ודם
for the human body is transient and perishable—even Moshe Rabbeinu, peace be upon him.	פי גוף האדם – הוא הווה ונפסד, ואפלו משה רבינו, עליו השלום
Therefore, the root of its drawing is from a place that changes.	ולכן שרש המשיכתו – הוא מאתר דמשפני
But in the future, the redemption will be by the Holy One, blessed be He,	אבל לעתיד – תהיה הגאלה על ידי הקב"ה
and therefore there will not be changes, because it will be from the level of “ <i>I, Hashem, have not changed</i> .”	ולכן לא יהיו שנויים, כי יהיה מבחינת אני הוי' לא שניתי

Rebbe Maharash

Torahs Shmuel

מצה זו - תרכ"ט

5629/1869

And this is what is written regarding the future: <i>"And the light of the moon shall be as the light of the sun,"</i>	וזהו שכתוב לעתיד: והנה אור הלבנה כאור החמה
that the night itself will shine like the day—the level of the <i>sun of Hashem</i> , etc.	ושהלילה עצמו – כיום תאיר, בחינת שמש הוי' כו'
And it will be similar to the level of <i>ishapcha</i> , and therefore <i>"you shall not go out in haste"</i> ,	והנה על דרך בחינת אתהפכא, ולכן לא בחפזון תצאו
for there will be no need to flee from evil, for the entire world will be refined,	שלא יצטרכו לברח מן הרע, שכל העולם יזדכך
and <i>"the light of the moon shall be as the light of the sun"</i> ,	והנה אור הלבנה כאור החמה
and automatically the person too will be refined, as it is written:	ויממילא יזדכך האדם גם כן, וכמו שכתוב
<i>"And I will remove the heart of stone from your flesh,"</i>	והסירתי את לב האבן מבשרכם
and <i>"the spirit of impurity I will remove from the earth,"</i> —that there will be no evil at all.	ואת רוח הטמאה אעביר מן הארץ – שלא יהיה רע בכלל
And therefore <i>"you shall not go out in haste"</i> , but <i>"in calmness and rest you shall be saved"</i> ,	ולכן לא בחפזון תצאו, אלא בשווה ונחת תישעון
which is the level of settled awareness (<i>yishuv hada'as</i>).	שהוא בחינת ישוב הדעת
But the Exodus from Egypt, since it was only <i>bitul ha-yesh</i> (nullification of ego), while the evil was still in force,	אבל יציאת מצרים – מאחר שהיא רק בטול היש, שהרע עדין בתוקפו
it had to be <i>"for the nation fled"</i> —the level of <i>chippazon</i> .	הנה צריך להיות כי ברח העם, בחינת חפזון
And therefore in the Exodus it is written: <i>"And the children of Israel went up armed"</i> ,	ולכן ביציאת מצרים כתוב: וחמשים עלו בני ישראל
that they ascended with weapons—sword and bow of prayer.	שעלו בכלי יון: חרב וקשת דתפלה
But in the future, it is written: <i>"And they shall beat their swords into plowshares"</i> ,	אבל לעתיד כתוב: וכתתו חרבותיהם לאתים
for they will not need them at all, for the reason explained above—and this is sufficient.	שלא יצטרכו לזה כלל, מטעם הנזכר לעיל, ודי למבין
And the concept of <i>chippazon</i> (haste) of the Shechinah: for behold, it is written <i>"The voice of my beloved... skipping, jumping"</i> ,	וענן חפזון דשכינה, כי הנה כתיב: קול דודי כו' מדלג – מקפץ
which is the aspect of <i>chippazon</i> , but this is a drawing from above to below,	שהוא בחינת חפזון, אבל זהו ההמשכה מלמעלה למטה
and therefore it is not a proof, only a <i>"reminder to the matter."</i>	ולכן איננו ראיה אלא רק זכר לדבר

Rebbe Maharash

Torahs Shmuel

מצה זו - תרכ"ט

5629/1869

However, in a similar way, it was also in the level of the Shechinah—	ואף-על-פי-כן – עד"ז הנה גם בבחינת השכינה
the level of <i>Malchus of all the worlds</i> ,	בחינת מלכות כל עולמים
<i>"Who dwells with them in the midst of their impurity"</i> during exile,	השוכן אתם בתוך טמאתם בגלות
which was in the aspect of <i>chippazon</i> from below to above—	— שהיתה בבחינת חפזון מלמטה למעלה
to exit from exile and to receive the light and radiance from the level of <i>My beloved</i> ,	לצאת מן הגלות ולקבל את האור והזיו מבחינת דודי
which is drawn in <i>chippazon</i> from above to below.	ושנמשך בחפזון מלמעלה למטה
And it is like the analogy of someone sitting in prison in darkness—	— והרי זה כמשל מי שיושב בבית האסורים בחשך
that when a candle is brought to him, he is rushed and longs for the candle, etc.	שכשמיביאים לו נר – הוא מחפז ומתאנה לגר כו'
And from here it is understood the advantage that there is in <i>chippazon</i> ,	ומעתה יובן המעלה שיש בחפזון
for behold, there is an advantage in <i>iskafya</i> over <i>ishapcha</i> :	כי הנה יש יתרון המעלה באתכפיא על בחינת אתהפכא
that in <i>ishapcha</i> , once the middos are already transformed, there is no more work in it;	שבאתהפכא – כשפכר נהפכו המדות – אין בזה עוד עבודה
but <i>iskafya</i> —the evil is in its strength,	אבל אתכפיא – הרע בתוקפו
and <i>"when the other side is subdued, the glory of the Holy One, blessed be He, is elevated in all worlds,"</i>	וכדאתכפיא סטרא אתרא – אסתלק יקרא דקידושא בריך הוא בכלא עלמין
from this is drawn the supernal pleasure,	ושנמשך בחינת התענוג העליון מזה
and it is like the concept of victory in battle—that there is wondrous delight in it, etc.	והוא כמו ענג נצחון מלחמה – שיש תענוג נפלא בזה כו'
And therefore the commandment to eat matzah is to remember that <i>"in haste you went out of Egypt"</i> ,	ולכן הוצוי על אכילת מצה – שתזכור שבחפזון יצאת ממצרים
for in this level there is an advantage and superiority, etc.	שיש בבחינה זו יתרון ומעלה כו'
And this is <i>"This matzah..."</i> because it did not have time to rise, <i>"for they were driven out... and they hurried to leave"</i> ,	וזהו מצה זו כו' – על שם שלא הספיק כו' כי גרשו כו' ונחפזו ללכת
and therefore it did not leaven, and from this comes the primary reason for eating matzah, as explained above—and this is sufficient.	לכן לא התמיץ, ומזה הוא עקר הטעם על אכילת מצה בפזר לעיל, ודי למבין

Rebbe Maharash

Torahs Shmuel

מצה זו - תרכ"ט

5629/1869